

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

Ortaokul Öğrencilerinin Konuşma Kavramına İlişkin Metaforik Algıları

Metaphoric Perceptions of Secondary School Students on the Concept of Speech

Devrim Murat Güzelküçük*

MEB, Türkçe Öğretmeni, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, Konya/Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi

Geliş: 31.10.2022

Kabul: 17.11.2022

İlk Yayımlanma: 19.12.2022

Anahtar Kelimeler

Algı

Konuşma

Metafor

Ortaokul

ARTICLE INFO

Article History

Received: 31.10.2022

Accepted: 17.11.2022

First Published: 19.12.2022

Keywords

Metaphor

Perception

Secondary School

Speaking

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin “konuşma” kavramına ilişkin sahip oldukları düşünceleri metaforlar aracılığıyla tespit etmektir. Araştırma verileri 2021-2022 yılı bahar döneminde, Kırşehir’deki bir okulda öğrenim gören ortaokul öğrencilerinden elde edilmiştir. Bu araştırmaya 168 kız, 101 erkek katılmıştır (n=269). Araştırmanın verileri, öğrencilerin “Konuşma ... gibidir çünkü ...” cümlesini tamamlamasıyla sağlanmıştır. Toplanan verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması, nitel araştırma yöntemi içerisindeki olgu bilim desenli içerik analiz tekniğiyle yapılmıştır. Araştırmada Jamovi 1.6.5 paket programı kullanılmıştır. Bu aşamada cinsiyet ve öğrenim düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemek için parametrik olmayan testlerden Ki Kare testi kullanılmıştır. Ki Kare testine göre öğrencilerin cinsiyetine ve sınıf düzeyine göre anlamlı bir değişiklik bulunamamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre toplamda 84 metafor geliştirilmiştir. Geliştirilen metaforlar sınıflandırıldığında “Gelişmeyi sağlama, rahatlatma, mutluluk verme, beraberlik ve sosyalleşme, temel gereksinim ve olumsuz duygular” kategorilerine ulaşılmıştır. “Gelişmeyi sağlama” en çok metaforun (f=25) bulunduğu kategoridir. En az metaforun (f=8) bulunduğu kategorilerin ise “olumsuz duygular” ve “temel gereksinim” kategorileri olduğu bulunmuştur.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to reveal the middle school students' perceptions regarding the concept of “speaking” through metaphors. Research data were obtained from middle school students studying at a school in Kırşehir in the spring term of 2020-2021. 168 female and 101 male students participated in this study (n=269). The data of the study were provided by the students completing the sentence “Speaking is like ... because ...”. The analysis and interpretation of the collected data was done with the phenomenology patterned content analysis technique within the qualitative research method. Jamovi 1.6.5 package program was used in the study. At this stage, The Chi Square test from nonparametric tests was used to assess the students' in terms of gender and grade level. According to The Chi Square test, no significant change was found according to the gender and grade level of the students. According to the findings obtained from the research, a total of 84 metaphors were developed. When the developed metaphors are classified, the categories of “Providing improvement, relaxing, giving happiness, togetherness and socialization, basic need and negative emotions” are reached. “Providing improvement” is the category with the most metaphors (f=25). The category with the least metaphors (f=8) was found to be “negative emotions” and “basic need” categories.

Bu makaleyi aşağıdaki gibi alıntılayınız | Please cite this paper as follows:

Güzelküçük, D. M. (2022). Ortaokul öğrencilerinin konuşma kavramına ilişkin metaforik algıları. *Bulletin of Educational Studies*, 1(1), 1-11.
<https://doi.org/10.29329/bules.2022.480.01>

* Corresponding author | Sorumlu yazar
E-mail address: devrimmuratguzelkucuk@gmail.com

Giriş

Dil, insanları diğer varlıklardan ayıran en temel özelliklerdendir. Aksan (1999)'a göre dil, hem sözlü hem de yazılı olarak iletişimde kullanılabilen, doğuştan gelen, insana özgü yapısı bulunan, duygu ve düşünceleri aktarmaya yarayan dizgedir. Adalı (2004)'ya göre ise dil bir toplumu oluşturan etken olarak yer almaktadır. Yani bir topluluğun toplum olarak adlandırılmasında en önemli etmenlerden olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle dil öğretimi büyük bir öneme sahiptir. Özatalay (2007)'a göre öğrencilerin bilişsel, sosyal ve duygusal yönden gelişebilmeleri; etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri ana dillerinin kullanım özelliklerinin farkına varmaları ve bunları dikkatli bir şekilde kullanmaları ana dili öğretimiyle sağlanmaktadır. Ana dili öğretiminde dört temel beceri dikkate alınır. Bu beceriler MEB (2019)'ın Türkçe Öğretim Programında da belirtildiği gibi dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma becerileridir. Bu becerilerden okuma ve dinleme bireylerin anlama becerisiyle bağlantılıyken yazma ve konuşma bireylerin anlatma becerisiyle bağlantılıdır. Anlatma becerilerinden olan konuşma, insanlar arasındaki temel iletişimi sağlayan en önemli beceri alanlarından biridir.

Konuşma; Taşer (2000)'e göre insanların düşüncelerini, duygularını ve isteklerini çeşitli görsel ve işitsel öğelerin yardımıyla karşıdaki kişiye aktarmasıdır. Kavcar vd. (1998)'ne göre ise kişilerin duygu ve düşüncelerinin sözle bildirilmesi anlamını taşımaktadır. Kemiksiz (2016), öğrencilerin okul başarısı için konuşma becerilerinde de istenilen seviyeye ulaşmasının önemli olduğunu belirtir. Bu becerilerin geliştirilmesi sayesinde bireylerin çevresindeki kişilerle daha rahat bir şekilde etkileşime gireceğini ve kendini açık ve net olarak ifade edebileceğini dile getirir. Eyüp (2013), konuşma becerisinin, mevcut değerlerin yayılmasında ve iletişimin sağlanmasında önemli olduğunu belirtir.

Güneş (2014)'e göre konuşma becerisiyle kişiler çevresindeki durumları algılar, bu durumlara ilişkin fikirler üretir ve kendini ifade eder. Bu sayede başka bireylerle iş birliği yapma, iyi ilişkiler kurma çatışmaları çözme ve yönetme becerilerini istenilen seviyeye ulaştırır.

Yalçın (2002)'a göre hızla gelişen ve değişen dünyada iletişim teknolojilerindeki çeşitlenmeyle konuşma, insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen en önemli beceri konumuna gelmiştir. Türkçe derslerinde konuşma becerilerine yönelik etkinliklerin düzenli bir şekilde uygulanması ve bu beceriye ilişkin çalışmaların ihmal edilmemesi gerekir. Öğrencilerin konuşmaya ilişkin algıları oldukça önemlidir. Bunu tespit etmek için metafor çalışmalarına ihtiyaç duyulmuştur. TDK (2021)'de metafor, *“Bir kelimeyi veya kavramı kabul edilenin dışında başka anlamlara gelecek biçimde kullanma”* olarak tanımlanmaktadır. Salman (2003)'a göre metafor dilimizde karşılığını mecaz olarak bulmuştur. Daha çok söz sanatı olarak değerlendirilmesine rağmen Morgan (1998)'a göre dünyayı algılayışımızdaki düşünme ve görme biçimidir. Lakoff ve

Johnson (2005) ise metaforu bir olguyu başka bir olguya göre anlamak ve tecrübe etmek olduğunu dile getirmiş ve metafor kullanımının yalnızca edebiyatla ilgili bir durum olmadığını belirtmişlerdir. Aydın (2011)'a göre metaforların kullanılış amacı bir kavram veya olgunun algılanma biçimlerini ortaya koymaktır. Saban vd. (2005)'ne göre bilgi, beceri ve tutumlarıyla hareket eden bireyler, soyut kavramları bildikleri somut şeylere benzeterek düşüncelerini daha rahat ifade etmek için metaforik yapılar oluştururlar. Lynch ve Fisher-Ari (2017)'ye göre de metaforlar, somut referans noktalarından hareketle yeni ve anlaşılması zor olan kavramları daha kolay bir şekilde anlamayı sağlar.

Punter (2007)'a göre kişiler, bilinen bir nesne ya da durumu metaforlar aracılığıyla tanımlamaya çalışırlar. Örneğin “baş” kelimesinin birçok anlamı vardır bu anlamlar cümlelerde kullanıldığı anlamlara göre farklı manalar taşıyabilirler. Bireyler bu manaları kendi düşünce dünyasından hareketle anlamlandırabilir. Girmen (2007)'e göre metaforlar bireyin dünyayı algılayış biçimlerini de ortaya çıkarmaktadır.

Metaforlardan birbirinden farklı alanlarda siyasetten edebiyata, spordan felsefeye her türlü alanda yararlanılmaktadır. Derman (2014)'a göre öğretimi destekleyen bir unsur olarak da kullanılan metaforlar; bilinenden bilinmeye, somuttan soyuta, yakından uzağa öğretim ilkelerine göre soyut ve anlaşılması zor konuların öğretiminde de kullanılabilmektedir. Arslan ve Bayrakçı (2006), bu konuyla ilgili olarak öğrencilerin yeni bir bilgiyi öğrenmesinde öğrencideki zihinsel şemanın yeni bilgiyle örtüşmesi aşamasında metaforların kullanılmasının olumlu sonuçlar doğuracağı kanısındadır. Özellikle eski şemayla yeni öğrenilen bilgi arasındaki bağ ne kadar güçlüyse öğrenmenin de o kadar etkili olacağı dile getirilir. Taylor (2008)'a göre de metaforlar günlük hayatımızdaki deneyimlerimizin şekillendirilmesinde de kullanılır. Kişiler metafor oluştururken bağlı bulundukları toplumdaki, yer aldığı ortamdan ve şimdiye kadar edindiği birikimden etkilenir. Yob (2003), karmaşık ve oldukça soyut olan bir olgunun anlamlandırılmasında ve açıklanmasında metaforların en etkili zihinsel araçlardan olduğu belirtir.

Cortazzi ve Jin (1999)'e göre metafor analizlerinin öğrencilerin kavrama olan inançlarını ve tutumlarını ortaya çıkarmada yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biri olduğu dile getirilir.

Lakoff (1993) metaforları A ve B ifadeleriyle dilsel imgelerini oluşturmaya çalışmıştır. Alanyazın incelendiğinde (Lakoff, 1993; Kövecses, 2010; Perry, 2011) A ve B ifadeleri kavramsal olarak hedef-alan ve kaynak-alan olarak belirtilmektedir. Hedef-alan metaforların konusunu, kaynak alan metaforun kaynağını göstermektedir. Hedef alan, anlaşmaya çalışılan olgu, durum veya kavramken kaynak alan anlaşılmayı sağlayan bireyin tecrübelerine dayanan alandır. Derman (2014)'ın lise öğrencilerinin “kimya” kavramına ilişkin metaforik algılarını ortaya çıkarttığı çalışmada

öğrenci kimya kavramıyla matruşka bebeği arasında ilişki kurmuştur. “Kimya matruşka bebeğe benzer çünkü bir konunun içinden başka bir konu çıkar. Altındaki en küçük parça maddedir, bir üstü element gittikçe genişler konu içinde konu olur.”

Bu örneğe göre “kimya” metaforun hedef alanını, “matruşka bebeği” ise metaforun kaynak alanını göstermektedir. Bu metaforun kaynak alanından (matruşka bebeği) metaforun hedef alanına (kimya) aktarılan nitelikler “Çünkü bir konunun içinden başka bir konu çıkar. Altındaki en küçük parça maddedir, bir üstü element gittikçe genişler konu içinde konu olur.” şeklindedir. Burada da görüldüğü üzere birbirinden farklı olgular arasında metaforik bir anlam bağlantısı kurulduğunda metaforun anlamlandırılmasında kolaylıklar sağlanmaktadır.

Günümüzde metafor çalışmalarının sıklaştığı söylenebilir. Konu alanıyla ilgili olarak eğitimde öğretmenlere, müfettişlere ve eğitim yöneticilerine yönelik (Saban, 2004; Cerit, 2006; Wan vd., 2011; Yıldırım vd., 2011; Zembat vd., 2015; Aydeş & Akın, 2016; Schreglmann & Kazancı, 2016; Dönmez, 2017; Ertürk, 2017; Memişoğlu & Taşkın, 2018), eğitim programına yönelik (Özdemir, 2012; Lynch & Fisher-Ari, 2017), öğrenciye yönelik (Saban, 2008; Çapan, 2010; Özsoy, 2014) okula yönelik (Saban, 2008; Gökçe & Bülbül, 2014; Örcü, 2014; Elmas & Demir, 2018; Özdemir & Orhan, 2019) dil becerilerinin hepsi ve Türkçeye yönelik (Göçer, 2013; Lüle Mert, 2013; Pilav & Elkatmış 2013; Bozpolat, 2015; Kolaç & Aynal, 2015; Boylu & Işık, 2017; Ulu, 2019; Kuvac & Nerimanoğlu, 2020), yazmaya yönelik (Tiryaki & Demir, 2016), okumaya yönelik (Karakuş & Kozçetin, 2016; Azizoğlu & Okur, 2018; Toksun, 2019), dil bilgisine yönelik (Ekren & Ökten, 2019; Göçen, 2019), konuşmaya yönelik (Akkaya, 2011; Özkan, 2016; Özden, 2018) birçok çalışma yapılmıştır.

Metafor çalışmaları incelendiğinde bir kavrama yönelik algının belirlenmesinde metafor geliştirmenin etkili bir yöntem olduğu söylenebilir. Farklı benzetmelerin kullanımıyla geliştirilen metaforlarla ortaokul öğrencilerinin dünyasında konuşmanın ne anlam ifade ettiği ortaya çıkarılabilir. Bu sayede konuşma becerisinin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalara rehberlik edilebilir. Bu nedenle metaforlarla öğrencilerin konuşmaya yönelik algılarının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim yaklaşımından yararlanılmıştır. Creswell (2007)’e göre olgu bilim çalışması, bireylerin deneyimlerini açığa çıkartmak amacıyla uyguladıkları sorgulama yaklaşımlarındandır. Yine Yıldırım ve Şimşek (2016)’e göre olgu bilim çalışmalarında bir kavrama yönelik algıların ortaya çıkarılması ve bunların yorumlanması amaçlanır.

Çalışma Grubu

Bu çalışma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde Kırşehir merkezinde yer alan bir ortaokulda öğrenim gören 269 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların frekans ve yüzdelik değerleri.

Cinsiyet	Sınıf	f	%
Kız	5. Sınıf	38	14,12
	6. Sınıf	47	17,48
	7. Sınıf	47	17,48
	8. Sınıf	36	13,38
Erkek	5. Sınıf	27	10,04
	6. Sınıf	30	11,15
	7. Sınıf	24	8,92
	8. Sınıf	20	7,43
Toplam		269	100

Tablo 1 incelendiğinde 168 öğrencinin kız, 101 öğrencinin erkek olduğu görülmektedir. 5. sınıflar düzeyinde 65 öğrencinin olduğu, 6. sınıflar düzeyinde 77 öğrencinin olduğu, 7. sınıflar düzeyinde 71 öğrencinin olduğu, 8. sınıflar düzeyinde ise 56 öğrencinin olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında metafor formu kullanılmıştır. Ortaokul öğrencilerinden formda yer alan “Konuşma ... gibidir çünkü ...” ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Saban (2008)’a göre metafor çalışmalarında “gibidir” kavramı metafor konusu ile kaynağı arasındaki bağlantıyı, çünkü kavramı ise metaforların tanımlarını bir gerekçeye dayandırmalarının yolunu açığa çıkaracaktır. Ayrıca öğrencilerden cinsiyet ve sınıf düzeylerini öğrenmek amacıyla kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması

Literatürden seçilen bazı kavramlarla ilgili metafor kavramı üzerinde uygulamalar yapıp bilgiler verildikten sonra öğrencilerin konuşmaya ilişkin algılarını ortaya çıkarmak amacıyla “Konuşma ... gibidir çünkü ...” cümlesini tamamlamaları istenmiştir. Öğrencilere ad, soyad ve sınıf numaralarını yazmamaları söylenip ilgili formda sadece cinsiyet ve sınıf düzeyleri kısımlarını doldurmalarının yeterli olduğu belirtilmiştir. Ayrıca oluşturulacak olan metaforların doğru ya da yanlış şeklinde değerlendirilmeyeceği, metaforların somut-soyut, canlı-cansız herhangi bir şey olabileceği açıklanmıştır. Verilerin toplama aşamasında herhangi bir eleme yapılmamış ve formlar sıralanmıştır.

Verilerin Analizi

Toplanan veriler içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. Saban (2009)’ın çalışması göz önünde bulundurularak veriler beş aşamada analiz edilmiştir.

1. Metaforların oluşturulması ve uygun olmayan metaforların çıkarılması aşaması: Bu aşamada öğrencilerin oluşturduğu metaforların anlaşılır olup olmadığını tespit edilip herhangi bir açıklamanın olmadığı veya nedensiz ilginin kurulduğu formlar kapsam dışında tutulmuştur. Örneğin, “Mutluluk gibi” (Öğrenci 16), “Konuşmak altın gibi altınlar da böyledir.” (Öğrenci 129) ifadelerinde görüldüğü gibi.

2. Örnek metafor derleme aşaması: Bu aşamada metaforlardan ve içerik analizinden yararlanılmıştır. Benzetme ilgisinin kurulduğu cümlelerde bağı zayıf olan örnekler çalışma dışında tutulmuştur. Başlangıçta 330 öğrencinin oluşturmuş olduğu formlardan 61’i elenerek 269 form yeterli şartları sağladığı tespit edilmiştir. Çalışma 269 formla devam ettirilmiştir.

3. Kategori geliştirme aşaması: Bu aşamada, öğrencilerin oluşturduğu metafor ifadeleri metaforun hedef alanı ve kaynak alanı arasındaki ilişki göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir. Oluşturulan her bir metafor değerlendirilen bu özelliklere göre araştırmacı tarafından metaforların konusu ve kaynağı dikkate alınarak oluşturulan bir kategoriye dâhil edilmiştir. Böylece altı farklı kavramsal kategori meydana çıkmıştır. Bu kavramsal kategoriler; temel gereksinim, gelişmeyi sağlama, mutluluk verme, beraberlik ve sosyalleşme, rahatlatma ve olumsuz duygular şeklinde sıralanmıştır.

4. Verilerin Jamovi programına aktarılması aşaması: 269 geçerli metafor ve 6 kavramsal kategori tespit edilip veriler kodlanarak Jamovi 1.6.5 paket programına aktarılmıştır. Crosstab analiziyle 269 metaforun ve 6 kategorinin temsil ettiği katılımcılara ait yüzde (%) ve frekans (f) değerleri

hesaplanmıştır. Daha sonra 6 kategorinin cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediklerini tespit etmek için Ki Kare Testi (Chi-Square Test) uygulanmıştır. Bulgular daha sonra analiz edilerek yorumlanmıştır.

5. Geçerlilik ve güvenilirliği sağlama aşaması: Bu aşamada ise metaforlar ve kategoriler alanda uzman 5 kişinin görüşüne sunulmuştur. Karşılaştırmalar yapılarak görüş birliği ve görüş ayrılığı olan metaforlar ve kategoriler tespit edilmiştir. Miles ve Huberman (1994)’ın güvenilirlik formülü (Görüş birliği/Görüş birliği + Görüş ayrılığı) kullanılarak hesaplanmıştır. Araştırmanın güvenilirlik katsayısı %91 olarak belirlenmiştir. Miles ve Huberman (1994)’a göre %90 ve üzeri araştırmacı ve uzman görüşü birliğinin sağlandığı nitel araştırmalarda, çalışmaların güvenilir olduğu belirtilmektedir.

Bu aşamada ayrıca metaforların ve gerekçelerin açıklandığı ve örneği en iyi betimlediği düşünülen doğrudan alıntılara yer verilip öğrencilerin cevapları (Ö 1, Ö 2, Ö 3, Ö 4, ...) şeklinde kodlandırılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde katılımcıların “konuşma” kavramına ilişkin belirledikleri metaforların ortak özellikleri dikkate alınarak altı kavramsal kategori temsil ettiği katılımcıların sayısı ve metaforların çeşidi Tablo 2’de sunulmuştur. Tablo 3’te metafor imgelerinin frekans ve yüzdelik değerleri tespit edilmiş ve temsil ettiği kategoriyi en iyi örneklediği düşünülen ifadeler yazılmıştır. Son olarak altı kategori, sınıf düzeyi ve cinsiyet değişkenleri açısından da ayrıca karşılaştırılmıştır.

Tablo 2. Metaforların kategorilere göre dağılımının frekans ve yüzde değerleri.

Kategori Adı	Katılımcılar f (%)	Metafor Çeşidi f (%)
1. Gelişmeyi Sağlama	44 (16,35)	25 (28,74)
2. Rahatlatma	85 (31,6)	19 (21,84)
3. Mutluluk Verme	33 (12,27)	14 (16,09)
4. Beraberlik ve Sosyalleşme	30 (11,15)	13 (14,94)
5. Temel Gereksinim	66 (24,54)	8 (9,20)
6. Olumsuz Duygular	11 (4,08)	8 (9,20)
Toplam	269	84

Tablo 2’yi incelediğimizde katılımcı sayısı 85 (%31,6) olan “rahatlatma” kategorisinin üretilen metaforlar bakımından ikinci sırada olduğu 19 (%21,84) tespit edilmiştir. Katılımcı sayısı bakımından ikinci sırada 66 (%24,54) yer alan “temel gereksinim” kategorisinin üretilen metaforların çeşitliliği bakımından son sırada olduğu 8 (%9,20) belirlenmiştir. Katılımcı sayısı 44 (%16,35) olan “gelişmeyi sağlama” kategorisinin üretilen metaforların çeşitliliği bakımından ilk sırada olduğu 25 (%28,74) tespit edilmiştir. Katılımcı sayıları 33 (%12,27) bakımından dördüncü olan “mutluluk verme” kategorisinin metafor çeşitliliği açısından üçüncü sırada olduğu 14 (%16,09) belirlenmiştir. Katılımcı sayısı 30 (%11,15) olan

“beraberlik ve sosyalleşme” kategorisinin metafor çeşitliliği bakımından dördüncü sırada olduğu 13 (%14,94) tespit edilmiştir. Son sırada ise katılımcı sayısı 11 (%4,08) olan “olumsuz duygular” kategorisinin yer aldığı ve bu kategorinin metafor çeşitliliğinin 8 (%9,20) olduğu belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre 269 katılımcı “konuşma” kavramına yönelik 84 geçerli metafor üretmiştir. Bu araştırmada metafor başına düşen katılımcı sayısının ortalamasının 3,2 olduğu belirlenmiştir. Bu araştırmada tespit edilen metaforların frekans ve yüzde değerleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrencilerin konuşmaya ilişkin geliştirdiği metaforlar.

Sıra No	Metafor	(f)	%	Sıra No	Metafor	(f)	%
1	Su	42	15,61	43	Sevgi	2	0,74
2	Aile	6	2,23	44	Dedikodu	1	0,37
3	Şiir	1	0,37	45	Alfabe	1	0,37
4	Aşk	1	0,37	46	Gece ve Gündüz	1	0,37
5	Yastık	1	0,37	47	Nefes Almak	4	1,49
6	Empati kurmak	6	2,23	48	Yük Atmak	3	1,12
7	İlaç	17	6,32	49	Ağaç	3	1,12
8	Kitap	4	1,49	50	Sosyalleşmek	3	1,12
9	Eğlence	4	1,49	51	Ayna	6	2,23
10	Çözüm	1	0,37	52	İçini Dökmek	1	0,37
11	Müzik aleti	1	0,37	53	Boşluk	1	0,37
12	Efendi ve köle	1	0,37	54	Borç	1	0,37
13	Hayat (Yaşam)	25	9,29	55	Hikâye	1	0,37
14	Bal	3	1,12	56	Besin	1	0,37
15	Özgürlük	17	6,32	57	Simit	1	0,37
16	Anahtar	2	0,74	58	İntikam	2	0,74
17	Terapi	18	6,69	59	İnci	1	0,37
18	Kulaç atmak	1	0,37	60	Salıncak	1	0,37
19	Unutmak	2	0,74	61	Soru Çözmek	1	0,37
20	Yaprak	3	1,12	62	Oksijen	2	0,74
21	Gülmek	2	0,74	63	Şifa	1	0,37
22	Çikolata	1	0,37	64	Köprü	1	0,37
23	Bağ	3	1,12	65	Acı	1	0,37
24	Ekmek	1	0,37	66	Ok	1	0,37
25	İnsan	2	0,74	67	Emoji (Yüz İfadeleri)	1	0,37
26	İhtiyaç	6	2,23	68	Deniz	2	0,74
27	Sınav	1	0,37	69	Kalem	1	0,37
28	Huzur	5	1,86	70	Işık	1	0,37
29	Evren	1	0,37	71	Kader	1	0,37
30	Sanat	5	1,86	72	Sürpriz	1	0,37
31	Çiçek	4	1,49	73	Dostluk	1	0,37
32	Uzay	1	0,37	74	Derman	1	0,37
33	Bilgi	2	0,74	75	Yaratıcılık	1	0,37
34	Oyun	3	1,12	76	Resim	1	0,37
35	Maden	1	0,37	77	Fidan	1	0,37
36	Kuş	3	1,12	78	Yapıştırıcı	1	0,37
37	Çare	1	0,37	79	Ölüm	1	0,37
38	Pamuk	1	0,37	80	Kalp	1	0,37
39	Yemek	4	1,49	81	Yalan	1	0,37
40	Telaffuz	1	0,37	82	İp	1	0,37
41	Anlaşma yapmak	1	0,37	83	Arkadaş	1	0,37
42	Rahatlamak	4	1,49	84	Pasta	1	0,37
Toplam						269	100

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin konuşmaya yönelik toplam 84 metafor geliştirdiği görülmektedir. Metaforlar arasında en sık kullanılanı “su” (42) metaforu olmuştur. Bunun dışında “hayat, ilaç, terapi, özgürlük” sıkça kullanılan diğer

metaforlardır. Ayrıca 34 metafor ise birer öğrenci tarafından geliştirilmiştir. Bir metaforun ortalama yüzdelik değeri “0,37” olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Konuşmaya ilişkin geliştirilen metaforların kategorileri.

Sıra No	Kategori Adı	Metaforlar	(f)	%
1	Gelişmeyi Sağlama	Şiir, kitap, müzik aleti, efendi ve köle, anahtar, kulaç atmak, sınav, sanat, evren, uzay, bilgi, telaffuz, alfabe, gece ve gündüz, ağaç, insanın kendisi, ayna, yaş, soru çözmek, kalem, ışık, yaratıcılık, resim, fidan, kalp	25	28,74
2	Rahatlatma	Yastık, ilaç, çözüm, özgürlük, terapi, unutmak, yaprak, uyku, huzur, çöplük, çare, pamuk, rahatlamak, yük atmak, içini dökmek, şifa, deniz, sürpriz, derman	19	21,84
3	Mutluluk Verme	Aşk, eğlence, bal, gülmek, çikolata, insan, çiçek, oyun, kuş, sevgi, hikâye, inci, maden, salıncak	14	16,09
4	Berberlik ve Sosyalleşme	Anlaşma yapmak, aile, empati kurmak, bağ, sosyalleşmek, simit, köprü, yüz ifadeleri, dostluk, yapıştırıcı, ip, arkadaş, pasta	13	14,94
5	Temel Gereksinim	Su, hayat, ekmek, ihtiyaç, yemek, nefes almak, besin, oksijen	8	9,20
6	Olumsuz Duygular	Dedikodu, boşluk, borç, intikam, ok, kader, ölüm, yalan	8	9,20

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin konuşmaya yönelik geliştirdikleri metaforlar, ortak özellikleri bakımından 6 kategoride değerlendirilmiştir. Her metafor öğrencilerin yapmış oldukları açıklamalar doğrultusunda metaforun kaynağını oluşturan düşünce kapsamında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflama “*Gelişmeyi sağlama, rahatlatma, mutluluk verme, beraberlik ve sosyalleşme, temel gereksinim ve olumsuz duygular*” olarak belirlenmiştir. “Gelişmeyi sağlama” en çok metaforun (f:25) bulunduğu kategoridir. En az metaforun (f:8) bulunduğu kategoriler ise “olumsuz duygular” ve “temel gereksinim” kategorileri olmuştur.

Gelişmeyi Sağlama

Tablo 4 incelendiğinde “gelişmeyi sağlama” kategorisinde 25 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan “ayna” (f:6) metaforu olduğu tespit edilmiştir. Bu metaforu, sanat (f:5) takip etmektedir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“*Sanat gibidir. Çünkü her ikisi de insanın gelişmesini sağlar.*” (Ö 81)

“*Konuşmak ayna gibidir çünkü kendi duygu ve düşüncelerini ifade etmene yardımcı olur.*” (Ö 229)

“*Konuşmak müzik aleti gibidir. Çünkü uyum ve düzen içerisinde olmayı öğretir.*” (Ö 19)

“*Kitap gibidir çünkü hep bir şeyler öğretir.*” (Ö 216)

“*Konuşmak kendinin yaratabileceğin boş bir evren gibidir çünkü konuşacağın konuyu sen yaratırsın.*” (Ö 73)

Rahatlatma

Tablo 4 incelendiğinde “rahatlatma” kategorisinde 19 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan “terapi” (f:18) metaforu olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“*Konuşmak terapi gibidir çünkü iyi hissettirir.*” (Ö 48)

“*Konuşmak ilaç gibidir çünkü herkesi iyileştirir.*” (Ö 75)

“*Konuşmak özgürlük gibidir. Çünkü konuştuğunda kimse sana engel olamaz.*” (Ö 83)

“*Konuşmak şifa gibidir çünkü insanın içindeki zehrini alır.*” (Ö 178)

“*Konuşmak yumuşak bir yastık gibidir çünkü insanı rahatlatır.*” (Ö 10)

Mutluluk Verme

Tablo 4 incelendiğinde “mutluluk verme” kategorisinde 14 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan metaforun “çiçek” (f:4) ve “eğlence” (f:4) olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“Çiçek gibidir insana mutluluk verir.” (Ö 227)

“İnci gibidir en büyük mutluluk sebebidir.” (Ö 256)

“Konuşmak **oyun** gibidir çünkü eğlendirir.” (Ö 136)

“Çikolata gibidir çünkü yedikçe tadı damakta kalır.” (Ö 46)

“Konuşmak **bal** gibidir çünkü konuştuğça insana tatlılık verir.” (Ö 135)

Berberlik ve Sosyalleşme

Tablo 4 incelendiğinde “mutluluk verme” kategorisinde 13 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan metaforun “aile” (f:6) olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“Ailem gibidir çünkü her şeyimi onlara anlatıyorum, onlarla paylaşıyorum.” (Ö 50)

“Konuşmak bir **ip** gibidir çünkü insanları birbirine bağlar.” (Ö 143)

“Konuşmak **köprü** gibidir insanlara ulaşmamızı sağlar.” (Ö 173)

“Konuşmak **dostluk** gibidir çünkü konuştuğça kendine yeni dostlar bulursun.” (Ö 169)

“Konuşmak **yapıştırıcı** gibidir mesela bir arkadaş, yakın birbirleri ile küs ve ayrı iseler konuşarak barışabilirler ve birlikte olur birleşirler.” (Ö 156)

Temel Gereksinim

Tablo 4 incelendiğinde “temel gereksinim” kategorisinde 8 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan metaforun “su” (f:42) olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“Konuşmak **su** gibidir çünkü insanlar susuz yaşayamadığı gibi konuşmadan da yaşayamazlar.” (Ö 180)

“Konuşmak **besin** gibidir, çünkü bizi hayatta tutar.” (Ö 248)

“**Ekmek** gibidir hayatta kalmak için olmazsa olmazlardandır.” (Ö 52)

“Konuşmak **oksijen** gibidir, çünkü her insan için gereklidir.” (Ö 267)

“Konuşmak **nefes** almak gibidir çünkü konuşmadan yaşayamayız.” (Ö 117)

Olumsuz Duygular

Tablo 4 incelendiğinde “olumsuz duygular” kategorisinde 8 farklı metafor olduğu belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforların frekanslarının sıklığını incelediğimizde en sık kullanılan metaforun “intikam” (f:2) olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori altında öğrencilerin oluşturdukları metaforlar ve bu metaforların gerekçeleri şu şekildedir:

“Konuşmak **intikam** gibidir çünkü insanların canını yakar.” (Ö 190)

“Konuşmak **boşluk** gibidir çünkü konuştuğça kimse seni anlamaz.” (Ö 238)

“Konuşmak **yalan** gibidir çünkü yüz yüze konuşsan da gerçeği anlayamazsın.” (Ö 144)

“Konuşmak **ölüm** gibidir çünkü insanların karşısına çıkınca kendimi kötü hissederim.” (Ö 152)

“Konuşmak **kader** gibidir çünkü ne söyleneceğini tahmin edemezsin bu da herkesi yaralar.” (Ö 184)

Altı Kavramsal Kategorinin Sınıf Düzeyi ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyete göre karşılaştırma

Katılımcıların belirlediği metaforlar cinsiyet değişkenine göre kategorilere ayrılarak frekans ve yüzde değerleri Tablo 4’te sunulmuştur. Tablo 4’e göre ($\chi^2=4,71$, $df=5$, $p=0,452$) öğrencilerin belirledikleri metafor imgelerinin konumlandığı kategoriler ve öğrencilerin cinsiyeti arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 5. Üretilen metaforların cinsiyete göre dağılımı.

Kategori Adı	Erkek	Kız	Toplam
1. Gelişmeyi Sağlama	18	26	44
2. Rahatlatma	29	56	85
3. Mutluluk Verme	13	20	33
4. Beraberlik ve Sosyalleşme	7	23	30
5. Temel Gereksinim	29	37	66
6. Olumsuz Duygular	5	6	11
Toplam	101	168	269

($\chi^2=4,71$, $df=5$, $p=0,452$)

Sınıfı göre karşılaştırma

Katılımcıların belirlediği metaforlar sınıf değişkenine göre kategorilere ayrılarak frekans ve yüzde değerleri Tablo 6’da sunulmuştur. Tablo 6’ya göre ($\chi^2=11,9$, $df=15$, $p=0,689$) öğrencilerin belirledikleri metafor imgelerinin konumlandığı kategoriler ve öğrencilerin sınıf düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 6. Üretilen metaforların sınıf düzeyine göre dağılımı.

Sınıf	Kategoriler						Toplam
	Beraberlik ve Sosyalleşme	Temel Gereksinim	Gelişmeyi Sağlama	Mutluluk Verme	Rahatlatma	Olumsuz Duygular	
5	10	16	8	9	20	2	65
6	9	16	14	14	23	1	77
7	7	19	11	5	24	5	71
8	4	15	11	5	18	3	56
Toplam	30	66	44	33	85	11	269

($\chi^2=11,9$, $df=15$, $p=0,689$)

Tartışma ve Sonuç

Çalışma sonucunda ortaokul öğrencilerinin konuşmaya yönelik oluşturdukları metaforlar; gelişmeyi sağlama, rahatlatma, mutluluk verme, beraberlik ve sosyalleşme, temel gereksinim ve olumsuz duygular kategorileri altında toplanmıştır. “Gelişmeyi sağlama” kategorisinde öğrenciler, konuşmanın insana bir şeyler öğreteceğini, farklılıklar katacağını, insana uyum ve düzeni öğreteceğini ve insana yaratıcılık katacağını dile getirmişlerdir. “Rahatlatma” kategorisinde öğrenciler; konuşmanın insanın içinde birikenleri dökeceğini, iyileştireceğini, engelleri kaldırıp onu özgürleştireceğini, kötü anılarını unutturacağını ve sorunlara çözüm bulacağını dile getirmişlerdir. “Mutluluk verme” kategorisinde öğrenciler; konuşmanın insana mutluluk verdiğinden, onu eğlendirdiğinden ve onun çok değerli olduğundan bahsetmişlerdir. “Beraberlik ve sosyalleşme” kategorisinde öğrenciler; konuşmanın insanları birbirine bağladığını, aralarındaki sorunları çözdüğünü ve onları sosyal birer varlık haline getirdiğini belirtmişlerdir. “Temel gereksinim” kategorisinde öğrenciler; konuşmanın insan hayatı için oldukça gerekli olduğunu, konuşmadan yaşamının mümkün olmayacağını ve bu özelliklerinden dolayı konuşmaya önem verilmesi gerektiğini dile getirmişlerdir. “Olumsuz duygular” kategorisinde öğrenciler; konuşmanın kişiyi kötü hissettireceğini, gereksiz bir beceri olduğunu, konuşan kişinin ağzından gerçekleri anlamının imkânsız olduğunu ve kişinin canını yakacağını belirtmişlerdir.

Akkaya (2011)’nın yaptığı çalışmaya göre 8. sınıf öğrencileri konuşmayla ilgili olarak gelişim gösterdiği, bireysel özellikler taşıdığı, tabii bir gereksinim olduğu, konuşmanın zengin bir kelime kadrosuyla yapılması gerektiği ve iletişim aracı olarak kullanıldığına ilişkin metaforlar üretilmiştir. Bizim çalışmamızda ise 6 kategori ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada 83 öğrenci 32 metafor geliştirmiştir. Bizim çalışmamızda da 269 öğrenci 84 farklı metafor geliştirmiştir. İki çalışmada da öğrencilerin metafor geliştirme konusunda birbirine benzer sonuçlara ulaştığı görülmektedir.

Ulu (2019)’nın yaptığı çalışmada dört temel dil becerisine ilişkin öğretmen adaylarının metaforik algıları tespit edilmiştir. Bu çalışmadaki konuşmanın geliştirilebilir olması kategorisiyle

bizim çalışmamızda da ortaya çıkmıştır. Lüle Mert (2013)’in yaptığı çalışmada Türkçe öğretmenlerinin dört temel dil becerisine ilişkin metaforik algıları belirlenmeye çalışılmıştır. İhtiyaç olarak konuşma ve zorunlu bir eylem olarak konuşma kategorisinin benzerleri bizim çalışmamızda da ortaya çıkmıştır. Bozpolat (2015)’ın yaptığı çalışmada ise konuşma becerisine ilişkin 30 Türkçe öğretmeni adayı 24 metafor oluşturmuştur.

Morgan (1980), metafor çalışmalarının öğrencilerin zihin dünyasındaki kavramları anlamlandırmaya yönelik bir faaliyet olduğunu dile getirmiştir. Bu çalışmanın sonuçları incelendiğinde öğrencilerin farklı metafor oluşturma konusunda zayıf oldukları gözlemlenmiştir. 269 öğrenci sadece 84 farklı metafor oluşturabilmiştir. Kavram ve imge dünyasının geliştirilmesi adına öğrencilere onların düşünce dünyalarına hitap eden kitapların okutturulması, derslerde analogi yoluyla çeşitli çalışmaların yapılması ve derslerde çeşitli düşünsel etkinliklerin ön plana çıkarılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Lynch ve Fisher-Ari (2017)’ye göre metaforların eğitimde kullanılması, öğrencilerin düşüncelerinin açığa çıkarılması açısından oldukça önemlidir. Bu sayede eğitimcilerle öğretim sürecinin uygulanmasında ve öğretim programının etkin bir şekilde tasarlanmasında büyük bir kolaylık sağlanacaktır. Buna göre konuşmaya ilişkin bu metaforik algıların eğitimde kullanılmasının Türkçe derslerinde konuşmaya ilişkin eğitimlerin planlamasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın verileri incelendiğinde konuşmaya ilişkin olumlu ve olumsuz yargıların olduğu belirlenmiştir. Konuşma becerilerine yönelik tutumların değiştirilmesi adına farklı etkinliklerin planlanması ve bu etkinliklerden öğrencilerin seviyesine uygun bir şekilde Türkçe derslerinde yararlanılmasının sonuçlarının iyi olacağı düşünülmektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Kaynaklar

Adalı, O. (2004). *Anlamak ve anlatmak*. Pan Yayınları.

- Akkaya, A. (2011). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin konuşma kavramına ilişkin algıları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 1-9. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.168>
- Aksan, D. (1999). *Anlambilim konuları ve Türkçenin anlambilimi*. Engin Yayınevi.
- Arslan, M. M., & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi. *Milli Eğitim*, 35(171), 100-108.
- Aydeş, S. S., & Akın, U. (2016). Okul yöneticilerinin öğretmenlere yönelik metaforik algıları. *Sakarya University Journal of Education*, 6(3), 20-39. <https://doi.org/10.19126/suje.220173>
- Aydın, F. (2011). Üniversite öğrencilerinin “çevre” kavramına ilişkin metaforik algıları. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 16(26), 25-44.
- Azizoğlu, N. İ., & Okur, A. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının ekrandan okumaya yönelik metaforik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 1-21. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.334140>
- Boylu, E., & Işık, Ö. F. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin Türkçeye yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile belirlenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 450-471. <https://doi.org/10.16916/aded.331251>
- Bozpolat, E. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının dört temel dil becerisine ilişkin metaforik algıları. *Turkish Studies*, 10(11), 313-340. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.8552>
- Cerit, Y. (2006). Öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin okul kavramıyla ilgili metaforlara ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 6(3), 669-699.
- Cortazzi, M., & Jin, L. (1999). Bridges to learning: Metaphors of teaching, learning, and language. In L. Cameron & G. D. Low (Eds.), *Researching and applying metaphor* (pp. 149-176). Cambridge University Press.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications.
- Çapan, B. E. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Journal of International Social Research*, 3(12), 140-154.
- Derman, A. (2014). Lise öğrencilerinin kimya kavramına yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies*, 9(5), 749-776. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6738>
- Dönmez, G. (2017). *Ortaokul öğrencilerinin fen bilimleri dersine, bilime, fen bilimlerine öğretmenine ve bilim insanına yönelik metaforik algıları ve imajları* (Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi).
- Ekren, C., & Ökten, C. E. (2019). Yabancılarla Türkçe öğretenlerin dil bilgisi öğretimine ilişkin algıları: Bir metafor incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 8(3), 1687-1708. <https://doi.org/10.7884/teke.4540>
- Elmas, S. A., & Demir, E. (2018). 5. sınıf öğrencilerinin okul olgusuna yönelik metaforik algıları. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 51(3), 45-70. <https://doi.org/10.30964/auebfd.427496>
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin “öğretmen” kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15. <https://doi.org/10.19160/ijer.285232>
- Eyüp, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin konuşma becerilerini kullanmaya yönelik tutumları. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 95-113.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları* (Doktora tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi).
- Göçen, G. (2019). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin “Türkçenin dil bilgisi” ne yönelik metaforik algısı. *Başkent Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 28-45.
- Göçer, A. (2013). Türkçe öğretmeni adaylarının ‘kültür dil ilişkisi’ne yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies*, 8(9), 253-263. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.5084>
- Gökçe, A. T., & Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: Meslek lisesi öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem Akademi.
- Karakuş, N., & Kozçetin, K. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(40), 387-404. <https://doi.org/10.21764/efd.47355>
- Kavcar, C., Oğuzkan, F., & Sever, S. (1998). *Türkçe öğretimi*. Ergin Yayınevi.
- Kemiksiz, Ö. (2016). *Doğrudan öğretim modeliyle 5. sınıf öğrencilerinin konuşma becerilerinin geliştirilmesi*. (Doktora tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi).
- Kolaç E., & Aynal, S. (2015). İsveç’te yaşayan Türklerin Türkçe’ye yönelik metaforik algıları. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, 17(65), 71-94.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor-A practical introduction*. Oxford University Press.
- Kuvac, M., & Nerimanoğlu, K. V. (2020). Türkçe öğretmen adaylarının yabancı dil olarak Türkçeye yönelik metaforik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 655-667. <https://doi.org/10.17679/inuefd.597162>

- Lakoff, G. (1993). Contemporary theory of metaphor. In O. Andrew (Ed.), *Metaphor and thought* (pp. 202-252). Cambridge.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2005). *Metaforlar hayat, anlam ve dil*. Paradigma Yayınları.
- Lüle Mert, E. (2013). Türkçe öğretmen adaylarının dört temel dil becerisine ilişkin algılarının metaforlar aracılığıyla analizi. *Journal of International Social Research*, 6(27), 357-372.
- Lynch, H. L., & Fisher-Ari, T. R. (2017). Metaphor as pedagogy in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 66, 195-203. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.03.021>
- MEB. (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/20195716392253-02-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202019.pdf>
- Memişoğlu, H., & Taşkın, A. (2018). Pedagojik formasyon alan tarih öğretmen adaylarının “tarih” kavramına ilişkin algıları: Metafor analizi. *Researcher*, 6(1), 259-273.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Sage Publications.
- Morgan, G. (1980). Paradigms, metaphors, and puzzle solving in organizational analysis. *Administrative Science Quarterly*, 25(4), 606-622. <https://doi.org/10.2307/2392283>
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor*. BZD Yayıncılık.
- Örücü, D. (2014). Öğretmen adaylarının okul, okul yönetimi ve Türk eğitim sistemine yönelik metaforik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(3), 327-358. <https://doi.org/10.14527/kuey.2014.014>
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim I. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi).
- Özdemir, S. M. (2012). Eğitim programı kavramına ilişkin öğretmen adaylarının metaforik algıları. *Journal of Theoretical Educational Science*, 5(3), 369-393.
- Özdemir, T. Y., & Orhan, M. (2019). Öğretmenlerin okul, okul yöneticisi ve öğrenci velisi kavramlarına yönelik metaforik algıları. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(2), 701-726. <https://doi.org/10.30831/akueg.453716>
- Özden, M. (2018). Türkçe eğitimi lisans öğrencilerinin hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma hakkında geliştirdikleri metaforlar. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 347-357.
- Özkan, E. (2016). *Öğretmen adaylarının konuşma kavramına ilişkin metaforik algıları*. 3rd International Congress on Social Sciences. Antalya.
- Özsoy, Y. (2014). Bilim ve sanat merkezi öğrenci, öğretmen ve velilerinin üstün yetenekli öğrenci kavramına ilişkin metaforları. *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)*, 2(1), 1-10.
- Perry, S. (2011). *Metaphor theory: Language's window to the mind* (Master's thesis, San Diego State University).
- Pilav, S., & Elkatmış, M. (2013). Öğretmen adaylarının Türkçe kavramına ilişkin metaforları. *Turkish Studies*, 8(4), 1207-1220. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.4635>
- Punter, D. (2007). *Metaphor*. Routledge.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 131-155.
- Saban, A., Koçbeker, B. N., & Saban, A. (2005). *Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin sahip oldukları metaforlar*. XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi. Denizli.
- Saban, A. (2008). İlköğretim I. kademe öğretmen ve öğrencilerinin bilgi kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *İlköğretim Online*, 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 281-326.
- Salman, Y. (2003). Dilin düş evreni: Eğretilme. *Kitaplık Dergisi*, 65, 53-54.
- Schreglmann, S., & Kazancı, Z. (2016). Öğretmen adaylarının “yaratıcı öğretmen” kavramına yönelik metaforik algıları. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 3(3), 21-34.
- Taşer, S. (2000). *Konuşma eğitimi*. Papirüs Yayınevi.
- Taylor, N. (2008). Metaphors, discourse and identity in adult literacy policy. *Literacy*, 42(3), 131-136. <https://doi.org/10.1111/j.1741-4369.2008.00493.x>
- TDK. (2021). *Büyük Türkçe sözlük*. <http://tdk.gov.tr>
- Tiryaki, E., & Demir, A. (2016). Türkçe öğretmeni adaylarının yazma becerisine yönelik metaforik algıları/Turkish teacher candidates' metaphorical perceptions related to writing skills. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 18-27.
- Toksun, S. E. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma kavramına ilişkin metaforik algıları. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 144-157. <https://doi.org/10.17556/erzief.458006>
- Ulu, H. (2019). Öğretmen adaylarının dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerine ilişkin metaforik algıları. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 272-314.
- Wan, W., Low, G. D., & Li, M. (2011). From students' and teachers' perspectives: Metaphor analysis of beliefs

- about EFL teachers' roles. *System*, 39(3), 403-415.
<https://doi.org/10.1016/j.system.2011.07.012>
- Yalçın, A. (2002). *Türkçe öğretim yöntemleri yeni yaklaşımlar*. Akçağ Yayınları.
- Yıldırım, A., Ünal, A., & Çelik, M. (2011). Öğretmen kavramına ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algılarının analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2), 92-109.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yob, I. M. (2003). Thinking constructively with metaphors. *Studies in Philosophy and Education*, 22(2), 127-138.
<https://doi.org/10.1023/A:1022289113443>
- Zembat, R., Tunçeli, H. İ., & Akşin, E. (2015). Okul öncesi öğretmen adaylarının “okul yöneticisi” kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, 1, 446-459.